Evaluarea conținuturilor cu elemente propagandistice retransmise în Republica Moldova din Federația Rusă

- **Post TV monitorizat 1: Primul în Moldova**, ce retransmite (și) conținutul postului rusesc **Первый канал**. Monitorizarea vizează conținuturile **Первый канал.**
- **Numărul unităților de conținut monitorizate:** 16.
- **Tipul unităților de conținut:** 9 buletine de știri zilnice, un buletin de știri de sinteză a săptămânii („**Время**") și 6 emisiuni cu un caracter politic, informativ-analitic și/sau militar („**Время покажет**").
- **Numărul total de ore monitorizate:** 20.
- **Raportul dintre produsul local și cel retransmis în perioada monitorizată:** circa 32,25 ore sau 13,43% de produs local versus circa 207,75 ore sau 86,57% de produs retransmis din totalul emisiei.

- **Post TV monitorizat 2: NTV Moldova**, ce retransmite (și) conținutul postului rusesc **НТВ**. Monitorizarea vizează conținuturile **НТВ**.
- **Numărul unităților de conținut monitorizate**: 10.
- **Tipul unităților de conținut:** 8 buletine de știri („**Сегодня**"), un buletin de știri de sinteză a săptămânii („**Итоги недели**") și o emisiune cu un caracter politic, informativ-analitic și/sau militar („**Центральное телевидение**").
- **Numărul total de ore monitorizate:** 8
- **Raportul dintre produsul local și cel retransmis în perioada monitorizată:** circa 63,5 ore sau 26,46% de produs local versus circa 176,5 ore sau 73,54% de produs retransmis din totalul emisiei.

- **Post TV monitorizat 3: RTR Moldova,** ce retransmite (și) conținutul postului rusesc **Россия – РТР**. Monitorizarea vizează conținuturile **Россия – РТР**.
- **Numărul unităților de conținut monitorizate:** 11.
- **Tipul unităților de conținut:** 8 buletine de știri („**Вести**"), un buletin de știri de sinteză a săptămânii („**Вести недели**") și două emisiuni cu un caracter politic, informativ-analitic și/sau militar („**Москва. Кремль. Путин**." și „**Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым**").
- **Numărul total de ore monitorizate:** 8,5
- **Raportul dintre produsul local și cel retransmis în perioada monitorizată:** circa 28,75 de ore sau 11,98% de produs local versus circa 211,25 ore sau 88,02% de produs retransmis din totalul emisiei.

- **Perioada monitorizată:** 1- 10 noiembrie 2021.
- **Grila analizei de conținut:**

Indicator	Scor	Argumente și explicații
I.1. Teme abordate repetat în perioada monitorizată	**3**	Cel puțin 6 teme au fost abordate în mai mult de jumătate din conținuturile monitorizate: 1. Situația din regiunea Donbas. 2. Procesul de înarmare a Federației Ruse, cu toate succesele aferente.

		3. SUA susțin necontrolat Ucraina în conflictul cu Rusia, înaintează militar în Marea Neagră și se apropie periculos și ilegal de frontierele Federației Ruse. 4. SUA contemporane sunt pământul urii, al răzbunării, al haosului, iar președintele Joe Biden face încercări disperate de a evita un război civil. 5. Situația Covid-19 în Federația Rusă versus Europa și SUA. 6. Summitul din Glasgow privind schimbările climatice. **Explicație:** În emisiunile monitorizate, situația din regiunea Donbas, procesul de înarmare a Federației Ruse, prezentat ca unul firesc pentru că Ucraina, susținută de SUA și NATO înaintează periculos spre frontierele ruse, dar și „analiza" situației politice, sociale etc. din SUA doar în contextul haosului, dezechilibrului, degradării etc., sunt dezbătute cu regularitate, fără nicio excepție. În buletinele de știri, aceleași subiecte sunt prezentate pe scurt. De asemenea, în știri s-a vorbit constant și despre situația cu privire la Covid-19, complicată în Rusia, dar controlată de autorități cu cea mai mare responsabilitate și profesionalism, și dezastruoasă în Europa și SUA, unde autoritățile nu fac față noului val de infectări. De asemenea, conferința de la Glasgow a fost pe larg mediatizată, timp de mai multe zile, fiind în special criticată *„adunătura de bogați care îi învață pe cei săraci cum să economisească resursele"*, și salutată decizia lui Vladimir Putin de a trimite doar un mesaj video, pentru că nu consideră corect să irosească resurse pentru deplasare.
I.2. Frecvența utilizării etichetărilor pozitive/negative	**3**	- Ucraina și Polonia – *curtea din spate a SUA și a Marii Britanii.* - *Este greu să ai de-a face cu un om bolnav psihic* (despre Volodimir Zelenski) sau *așa-numitul președinte ucrainean.* - *Jurnaliștii ucraineni cinici.* - *Somnorosul Joe* (despre Joe Biden). - *Rușine în stil american.* - *Occidentul cinic.* - *Fii de cățea* (dar și alte expresii licențioase la adresa europenilor, americanilor și/sau a autorităților ucrainene). - *Eșec total* (despre conferința de la Glasgow). - *Greta Thunberg – ipocrită, chiulangie de la școală.* - *SUA – țară fanată, isterică.* - *Rusia – suflet generos.* - *Rusia – salvatoarea planetei* (în contextul conferinței de la Glasgow). - *Rusia – donatorul ecologic mondial.* - *Rusia – salvatoarea Moldovei* (în contextul crizei energetice). - *Autoritățile noastre grijulii și responsabile* (rusești). - *Cei mai buni de pe planetă* (gimnaști, înotători) etc. **Explicație:** Etichetările negative sunt utilizate preponderent, dar nu exclusiv în cadrul emisiunilor, iar cele pozitive – în știri. Primele se referă la președintele Ucrainei, Ucraina ca țară, Occident, președintele american Joe Biden sau fostul președinte georgian Mihail Saakașvili. Etichetările pozitive vizează în exclusivitate autoritățile ruse, în special pe Vladimir Putin, Rusia, sportivii ruși etc

I.3. Frecvența utilizării transferului de imagine pozitivă/negativă în conținuturile monitorizate	**2**	- Agresiuni sexuale, scandaluri, sexul „X”, asociate cu societatea americană în general și cu personalități ca Bill Gates, Mark Zuckerberg ș.a. - Joe Biden, asociat cu haosul, degradarea și cu cel mai mare antirating din istoria postbelică a SUA, fiind menționat imediat și Volodimir Zelenski. - Luptătorii ucraineni din Donbas sunt numiți repetat și constant „fasciști”. - Cele mai mari reușite ale statului rus sunt asociate cu Vladimir Putin, de la politica militară, până la succesele gimnaștilor. **Explicație:** Transferul de imagine se face atât de la o persoană la alta, cât și între țări, sisteme de valori, organizare socială etc. În fiecare dintre cele 10 zile monitorizate, cele trei posturi au creionat imaginea Occidentului ca una a degradării morale, politice, sociale, prin exemple negative ale unor evenimente/fenomene mai curând neplăcute (cum ar fi situația privind Covid, protestele din diferite orașe, obligativitatea vaccinării), suprapunând această imagine cu cea a Rusiei, unde președintele este puternic, autoritățile țin sub control pandemia și comemorează creștinește victimele „agresiunii ucrainești” în Lugansk, de exemplu. **NB.** Postul RTR Moldova integrează în buletinul local știri produse în Federația Rusă, fără a interveni în conținutul acestora. Asftel, șeful de la Kremlin apare adesea ca *„președinte”,* fără a se specifica țara, sau *„președintele țării noastre”* etc. La fel e și în cazul altor înalți oficiali de la Moscova.
I.4. Frecvența apelării la cetățeni pentru a susține mesajele transmise	**1**	- *„Serioga, nu trage în tata!”*, spune un locuitor din Donețk, al cărui fiu trăiește în Ucraina. - *„Murim de frig în propriile case”,* spun oameni din Kiev, care nu au căldură în apartamente. - *„Autoritățile* (ucrainene) *ne ucid”*, spun alți oameni din Kiev. - *„Ne vaccinăm, neapărat, pentru a scăpa de pandemie”* – oameni din Rusia. - *„Telespectatorii noștri sunt îngrijorați în privința sănătății tale psihice”* (moderatorul către un invitat). La astfel de generalizări se recurge foarte des, fără ca „telespectatorii” să apară. **Explicație:** Tehnica nu este utilizată foarte des și niciun cetățean nu spune în știrile și emisiunile monitorizate ce crede despre înarmarea Rusiei, conflictul cu Ucraina sau Joe Biden. La ea se recurge mai cu seamă în cazul tematicilor sociale precum pandemia, vaccinarea și altele. De asemenea, în emisiuni, cetățenii sunt de regulă ucraineni critici la adresa autorităților statului lor și, foarte rar spre deloc, ruși. Aceștia din urmă apar în calitate de experți.
I.5. Frecvența selectării părtinitoare a argumentelor și a faptelor în susținerea mesajelor transmise	**3**	- În emisiuni este dezbătută masiv problema pe care o are Federația Rusă cu Ucraina și tot ce reiese din ea (criza energetică, relațiile cu SUA, înarmarea). - Invitații au de regulă aceeași opinie, cu argumente uneori diferite, iar cei care pretind a fi în opoziție sunt umiliți și discreditați constant. Argumentele sunt doar în favoarea politicii ruse și a deciziilor corecte ale autorităților. - În știri apar și alte subiecte, pozitive în ceea ce privește Federația Rusă (succese, victorii, întâlniri fructuoase ale conducerii, ordinele președintelui, grija față de popor, lupta responsabilă cu pandemia etc.), și negative în ceea ce privește SUA și/sau Europa (proteste, nemulțumiri, degradare, non-valori). În Rusia nu există criminalitate, violență sau proteste.

		Explicație: Sursele străine, de exemplu, sunt citate exclusiv pentru a susține ideea afirmată în produsele media. Prin urmare, sunt prezentate secvențe din emisiuni americane care îl critică pe Joe Biden sau care îl susțin pe Donald Trump. De la Glasgow se prezintă suita de mașini a președintelui american, cu specificarea că a venit la o conferință despre mediu poluându-l masiv, iar subiectul Ucraina este abordat din perspectiva acțiunilor ostile ale Kievului. Într-un material despre criza energetică din Moldova, bunăoară, reporterii au mers în Găgăuzia și au argumentat unilateral ideea că moldovenii nu o susțin pe Maia Sandu, care ar fi mulțumit SUA pentru ajutor în soluționarea crizei gazelor. În material, autoitățile sunt învinuite de ipocrizie, iar singurii care-și exprimă opinia sunt locuitori ai autonomiei găgăuze, care *„țin bine minte istoria noastră comună”* (cu rușii).
I.6. Frecvența utilizării imaginii dușmanului în conținuturile monitorizate	**3**	- Toate emisiunile monitorizate, fără nicio excepție, utilizează imaginea dușmanului în conținuturi, creionarea acesteia fiind uneori extrem de agresivă. În știri, prezentările sunt mai voalate. Dușmanii cei mai aprigi ai Rusiei, potrivit celor trei posturi TV, sunt: ✓ SUA ca patrie a haosului și degradării, dar și SUA ca parte decidentă în NATO. ✓ Autoritățile de la Kiev, care, printre altele, umilesc vorbitorii de limbă rusă și armata „fascistă” care atacă în mod constant Donbasul. ✓ Europa ca entitate generală, comună, ca set de valori, reguli și comportamente. - *„Ucraina a decis să distrugă Donbasul”, „Occidentul ne atacă”, „Rusia are toate posibilitățile să atace, dar nu o face pentru că e umană”, „Fasciștii au asediat Donbasul”, „De ce ne atrageți (Ucraina) într-un război total (pe noi, rușii)?” „America distruge totul în calea ei”, „Ceea ce spune președintele Putin este corect, noi trebuie să-i calmăm”* (pe americani, pe ucraineni), *„Ideologia țării noastre este să prietenim cu toți, ei ne provoacă la război și dezbinare”, „stat nazist, fascist”* (despre Ucraina), *„Rusia este obligată să-și protejeze cetățenii de fasciști”, „NATO atacă, NATO înaintează”* etc., sunt cuvinte și expresii-cheie, fiind mesajele repetate în mod constant în perioada monitorizată. **Explicație:** Imaginea dușmanului este contrapusă, bineînțeles, statului rus, societății ruse, sistemului acesteia de valori, care *„la ei se vând, la noi – nu”;* creștinismului și cumsecădeniei care nu permit degradarea societății, cum este în Occident, unde a fost aprobat, printre altele, sexul „X”; oamenii sunt amenințați cu demiterea dacă nu se vaccinează, iar criza umanitară iscată la granița belaruso-poloneză *„este în contradicție cu valorile umanistice despre care vorbește UE”.* Rusia, în definitiv, este *„creată pe procese integraționiste – ei* (Occidentul) *pe sancțiuni”.*
I.7. Frecvența utilizării prejudecăților și stereotipurilor pentru a susține un punct de vedere și a discredita altele opuse	**3**	- Ucraina de astăzi – stat fascist, iar noi ținem minte ce înseamnă fascismul. - Rușii trebuie apărați oriunde ar trăi ei în lume. - În SUA e atâta dezmăț, încât este periculos să fii bărbat azi acolo. - Migranții fac în Rusia muncile necalificate, pe care rușii nu vor să le facă, și strică piața forței de muncă. - Occidentul cultivă rusofobia. - Democrația și liberalismul (în special cele din SUA) sunt egale cu haosul. - Rusia este, de 300 de ani, o mare putere a lumii (imperiu) și toți trebuie să țină cont de părerea ei.

		- Prietenia necondiționată între popoarele ex-sovietice există (gaz dat Moldovei). - NATO echivalează cu război. - Lenin a pus bazele celui mai bun sistem social, în care au trăit fericiți milioane de oameni. **Explicație:** Stereotipurile și/sau prejudecățile sunt și utilizate, dar și cultivate în conținuturile monitorizate. Astfel, pe de o parte, se recurge la valorile creștine, morala, „marele suflet rus", trecutul sovietic pentru a sensibiliza și a întări argumentele, iar pe de alta – la repetarea constantă a unor idei stereotipizate și/sau prejudecăți. Astfel, în primul caz, un exemplu elocvent este cel al contractului încheiat între Moldovagaz și Gazprom, care a fost prezentat ca fiind un colac de salvare aruncat de ruși unui popor prieten, frate până nu demult, moldovenii fiind extrem de mulțumiți de acest gest mărinimos. În al doilea caz, drept exemplu poate fi adusă NATO, pe care rusul de rând nu o cunoaște decât din ceea ce aude la televizor, dar care este prezentată aproape zilnic drept echivalentul războiului, al crimelor și al distrugerii, fiind condusă în special de SUA.
I.8. Frecvența recurgerii la discursul de ură în conținuturile monitorizate	**2**	- Fascism, nazism, naționalism (în Ucraina). - Volodimir Zelenski – schizofrenic, bolnav psihic, își urăște poporul. - Occidentul este rusofob, se bucură când rușii trag în ruși. - Sexul „X" – apogeul degradării societății occidentale. - Joe Biden este un bătrân senil, adormit, cade de pe scări etc. Acest om ordonă NATO să înainteze în Marea Neagră și să se apropie din ce în ce mai mult de Rusia. - Nebunia fascismului liberal în SUA atinge cote maxime. - *„Vă vom distruge pe toți cât ai clipi din ochi!"* – spune moderatorul (adică Rusia pe toți ceilalți). **Explicație:** Emisiunile abundă în discursuri care instigă la ură și intoleranță față de diferite categorii de oameni, față de țări, etnii etc. Cel mai des sunt vizați ucrainenii (cei din categoria naționaliștilor, fasciștilor și rusofobilor), președintele ucrainean ca persoană, Joe Biden, dar și „Vestul" ca o noțiune generală, abstractă, în care se întâmplă tot răul care nu poate fi tolerat. Rusia se simte amenințată în permanență și nu răspunde doar pentru că este o țară profund umanistă, rațională, creștină și corectă.
I.9. Frecvența recurgerii la dramatizare și intrigă pentru a atrage publicul de partea unei poziții	**2**	- *NATO ne atacă.* - *Ucraina este aproape de un război civil.* - *Ucraina și/sau Europa înghețată* (dacă nu se înțeleg cu Rusia în privința gazelor). - *În timp ce noi urmăream publicitatea, Ucraina ne-a declarat război.* - *Kievul este gata să lupte.* - *SUA pregătesc un atac atomic preventiv asupra Rusiei.* - *Europa arată lipsă totală de umanism în raport cu emigranții de la granița polono-belarusă, în timp ce Belarus îi ajută și le trimite hrană și apă.* **Explicație:** Dramatizările, intriga și panica sunt folosite în special în titluri, în emisiuni, dar și în discursurile celor prezenți în studio. Mai puțin, dar constant, la această tehnică se apelează și în știri. La Primul în Moldova se folosesc și imagini apocaliptice de fundal, în care apare Casa Albă, de exemplu, în culori sumbre, prăbușindu-se, ca în filmele științifico-fantastice. Nu în ultimul rând, moderatorii joacă un rol important în

		dramatizare și intrigă, una dintre prezentatoare fiind actriță de profesie și apelând foarte abil la trucurile teatrale pentru a pune accentele pe un anumit aspect al subiectului.
I.10. Frecvența utilizării unui model pozitiv (persoană și/sau țară) ca sursă unică a adevărului, deținătoare a unor calități/caracteristici deosebite	**3**	- *Mulțumim președintelui Vladimir Putin!* - Președintele Putin spune lucrurile corect și bine. - Datorită lui Vladimir Putin... - *Președintele Putin a acționat civilizat, rațional și logic atunci când nu a mers la Glasgow.* - Putin a propus soluții care îmbunătățesc modul de viață, a decorat medicii, a mulțumit lucrătorilor, a susținut sportivii etc. - *După apelul președintelui Putin către oameni să să se vaccineze, numărul doritorilor de a o face s-a dublat.* - Fondurile de ajutor prezidențiale ajută copiii cu dizabilități, bătrânii, tinerii cercetători etc. - *Ceea ce propune președintele Putin este foarte bine, el ne apără interesele în interiorul și în exteriorul țării.* **Explicație:** Modelul pozitiv al lui Vladimir Putin este promovat intens, masiv și evident în aproape toate produsele monitorizate. Nu există niciun buletin de știri sau emisiune în care liderul de la Kremlin să nu apară în cea mai pozitivă alură, ca deținător al unor calități excepționale de organizare, control, planificare, atitudine civică și patriotică, grijă față de cetățeni etc. Prim-ministrul, ministrul de externe sau alți funcționari de rang înalt vor aminti neapărat despre indicația și inițiativa președintelui, pentru care fiecare domeniu este prioritar. Putin apare în cele mai bune imagini, din cele mai bune unghiuri, într-o Rusie creștină, cu valori și cu umanism. De cealaltă parte, oamenii îl văd în aceleași emisiuni pe Joe Biden, de exemplu, care adoarme la conferințe, se împiedică sau trage pârțuri, într-o Americă din ce în ce mai decăzută.
I.11. Natura atitudinii (pozitivă/neutră/negativă) emițătorilor în raport cu evenimentele/faptele mediatizate	**3**	**Explicație:** Un număr insignifiant de produse media monitorizate au fost prezentate în manieră neutră (cum ar fi cifrele de la bursă, cursul valutar sau eruperea vulcanului din Palma). Cele mai multe evenimente/fapte au transmis clar o atitudine fie pozitivă, fie negativă a emițătorilor în raport cu cele relatate/dezbătute/discutate. Atitudinea pozitivă a fost exprimată de fiecare dată în raport cu deciziile, acțiunile, opiniile, realizările conducerii Federației Ruse, dar și ale Rusiei (regiuni-model la strânsul roadei, Ziua unității naționale sărbătorită exemplar în toată țara, victorii incontestabile la campionatele mondiale de gimnastică artistică, înot ș.a). Atitudinea negativă, la rândul ei, a fost pronunțată în raport cu evenimentele din SUA și/sau Europa sau cu deciziile, acțiunile politice/economice/geopolitice ale conducerii SUA sau ale unor state europene ce vizează sau nu Federația Rusă. De o atitudine negativă aparte au avut parte evenimentele/faptele ce vizează Ucraina, atât în contextul conflictului din Donbas, dar și al Crimeii și al situației politice generale din statul ucrainean.
I.12. Diversitatea ideilor, opiniilor în raport cu evenimentele/temele abordate în conținuturile monitorizate	**3**	**Explicație:** În majoritatea produselor monitorizate, pluralismul ideilor și opiniilor este asigurat în manieră nesemnificativă. De cele mai multe ori, o singură idee, poziție, opinie este prezentată, dar poate fi ramificată, multiplicată prin intermediul mai multor surse care o susțin. Adică pluralism numeric poate fi, dar nu și diversitate a ideilor adverse. În unele emisiuni se mimează prezența invitaților care cred/spun altceva decât majoritatea, dar aceștia sunt imediat reperați, intimidați și contraatacați, astfel încât

		publicului această posibilă idee alternativă îi este prezentată ca fiind una negativă, reprobabilă și care nu trebuie luată în considerare.
I.13. Gradul de risc pentru manipularea opiniei publicului din Republica Moldova și influențarea comportamentului și atitudinilor oamenilor în direcția dorită de emițători	**3**	**Explicație:** Mesajele din conținuturile monitorizate, care propagă idei și opinii adresate poporului rus, cetățenilor Federației Ruse și/sau vorbitorilor de limbă rusă dinafara Rusiei, dar care mai mult sau mai puțin se identifică în calitate de parte a lumii ruse, fac propagandă în favoarea Federației Ruse. Transmise cu regularitate, întărite și repetate, aceste mesaje pot cu siguranță manipula opinia publicului din Republica Moldova și îi pot influența comportamentul și atitudinile, inclusiv în alegeri sau în perceperea conducerii țării noastre etc., într-o direcție care convine Federației Ruse, nu Republicii Moldova. Atunci când, seară de seară, i se spune la știri (aparent externe) că președintele Vladimir Putin face atâtea pentru bunăstarea oamenilor, are atâta autoritate și grijă față de popor, autoritatea conducerii Moldovei fiind pusă la îndoială de atâtea probleme pe care le are țara noastră, dar în Rusia ele nu există, este clar că consumatorul media va ajunge să declare că are mai multă încredere în Vladimir Putin decât în Maia Sandu.
Scor total	**34**	**Interpretare scor:** Elementele propagandistice din conținuturile retransmise din Federația Rusă comportă riscuri majore pentru manipularea opiniei publice din Republica Moldova și/sau pentru influențarea opiniilor și comportamentelor. Cea mai mare parte a mesajelor analizate sunt părtinitoare, respectă nesemnificativ normele jurnalismului echidistant și nu contribuie la formarea opiniilor corecte în raport cu evenimentele/faptele abordate. În urma consumului acestor produse, cetățeanul/cetățeana Republicii Moldova poate fi influențat/influențată în măsură semnificativă, astfel încât să gândească, să exprime opinii sau să acționeze în defavoarea statului Republica Moldova. Prin urmare, aceste conținuturi atentează la securitatea informațională a Republicii Moldova și constituie un risc real pentru aceasta.